

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Sammelhandschrift - Cod. Karlsruhe 504

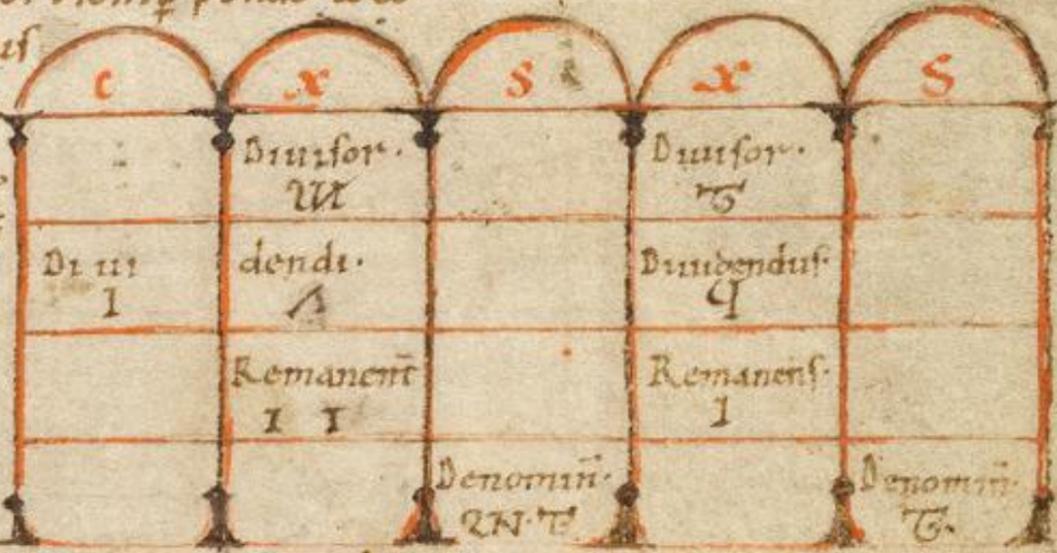
[S.l.], [11./12. Jh.]

Anonymer Tractat über Divisionen

[urn:nbn:de:bsz:31-35452](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-35452)

Decem igitur sunt divisiones que habent in abaco q̄s quidē ne aliq̄ obducatur
 oblivioni ab olitio. memorie literarū uolui cōm̄dare. ut habeat studiosa
 mens q̄ prela d̄ re sibi possit inhonestatis negotio. Quarū. v. s̄t auree. totidēq̄
 uocantur ferree. S; de aurearū divisionib; prius aliq̄ p̄libem̄. p̄ ut sequen̄
 exigit ordo deferretis que sunt insinuanda narrem̄. Auree divisionis p̄ma
 simplex 7̄ incomposita d̄r. q̄a hec siue in singularib; siue in deceni; siue in cen
 tenis aut in milleni; p̄simplicē diuisorē ac p̄simplicē diuidendū semp̄ agit̄.
 Huius denominationes sub diuisore s̄t ponende. sub q̄ etiā remanent̄ d̄bet
 iacere. siue diuidendū in loco singulari; siue posit̄ sit in multiori parte arti
 culorū. Qui diuidendū tē recte sit informat̄. si diuisor p̄ denominationē
 fuerit multiplicat̄. remanente q̄q̄. ita illi multiplicationi adiuncto. ut
 articulus exinde crescens in multiori semp̄ ponat̄ loco.

Secunda aurea diuisio idō in ferrea
 opposita d̄r. q̄a diuisor ei ut p̄
 me simplex in opposit̄ uidet̄.
 diuidendū tam̄ in ea n̄ un̄ habet̄.
 ut in p̄ore. s; q̄nto cūq̄ uolueris
 diuidendos pot̄ is collocare. In
 toscū q̄ in quā t̄ q̄les uolueris p̄
 diuidendis colloca. s; hoc semp̄
 sollicite p̄ cogita. ut maiore
 aut eq̄les sint diuisori. q̄ppe

quē oportet in his aliq̄ten̄ t̄ semel cōphendi. Omne qd̄ aliq̄d̄ continet. p̄
 p̄a capacitare maī utiq̄. eo quod continet ut sit. est necesse. Siū diuiden
 dus minor ē diuisori. diuisor n̄ sup̄ poni debet illi uelut minori. s; diuisor
 inferiore lineā uelut cedens teneat. Id̄ diuidendū in ulteriore sic maiore
 dimittat. ut nihil sibi strarieratis obsistat. q̄n̄ rato ordine illū diuidat.
 Remanentes q̄q̄. q̄ iā de diuisis sup̄ s̄t diuidendis iunge ut simul diuidant̄.
 & si q̄ articuli ex his p̄cedit̄ ulterri ponant̄. Si aut̄ placuerit remanentes
 7̄ diuidendos seorsū diuidere. & hoc erit t̄ p̄facile. q̄a p̄ uno habet̄. si cōmixta
 aut separati diuidant̄. A singularib; q̄ diuisor usq̄ ad ultimū diuidendū
 trahat̄. & articulis p̄us 7̄ p̄ digitis cōtinuati diuisis. in locū q̄ egress̄ ē collo
 cet̄. De locatione aut̄ denominationū t̄ remanentis sub diuisore ac de diui
 dendorū informatione

Hunc straria ē tertia diuisio q̄ sup̄i opposita o gruo nominat̄ uocabulo.
 cui q̄t placuerit diuisores adice. & sub hōz ultimo diuidendū si maior
 ē pone. Si aut̄ minor aut eq̄lis fuerit. nullaten̄ sub diuisore poterit

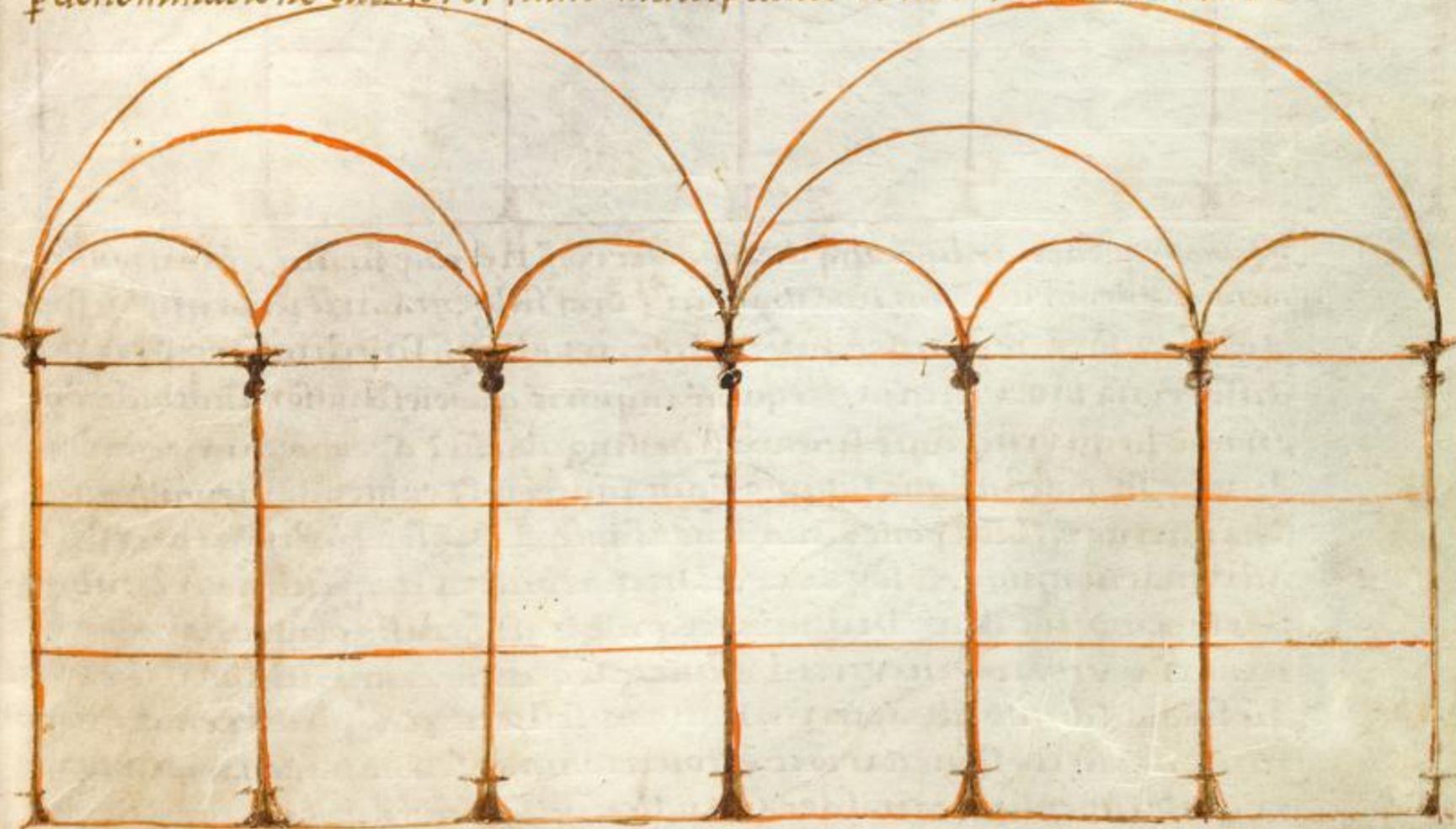
	Diuisores	huc transposi	c	x	s
D 1	u	1	den	d	1
I	8	8	I	I	8
De	no	mi	na	rio	nes
I	8	8	I	I	8
	equa litas putet unita	hge de ti addenomū		Equa litas hge	ut supra
		Denominat. M. B. I.			Denominat. M. I.

manere. si ut articulus ulterius cedat. ut certe diuisioni parat. Quādiu
 nāq; quisq; diuisor cuiq; diuidendo sup̄ imminet. nūquā articuli sed
 digiti diuidendus locū obtinet. Vltimū q; diuisor cui diuisio faciēda
 priū alius sortito euenit. sic tēperate de diuidendo accipiat. ut ceteri
 quoq; deremanentib; qd diuidant relinquat. Sub q; ultimo primū re
 manens locū habeat. ac in linea singulariū. idē sub primo diuisore de
 nominatio iaceat. Et q̄ta fuerit ipsa denominatio. tota fiat penultimi
 t̄ ante penultimi aut certe omniū deremanentib; diuisio. Postremo
 p̄ denominationē diuisores multiplicent. a primo usq; ad ultimū ut po
 dinē positi habent. & articulis semp̄ ult̄ cedentib; p̄ hūm multiplicati
 onē diuisores informantur.

Quarta diuisio
 non habet. quia
 diuisores nū
 uendi diuisori
 tate consistit
 accipit. quāta re
 que denominatio
 trahant semp̄ p̄
 denominatio ip̄sa
 ores app̄ linei
 one accepta. in l
 diuidendū t̄ re
 uisores an sint d
 do radiū denomi
 q; usq; retro cū
 p̄ denominationē

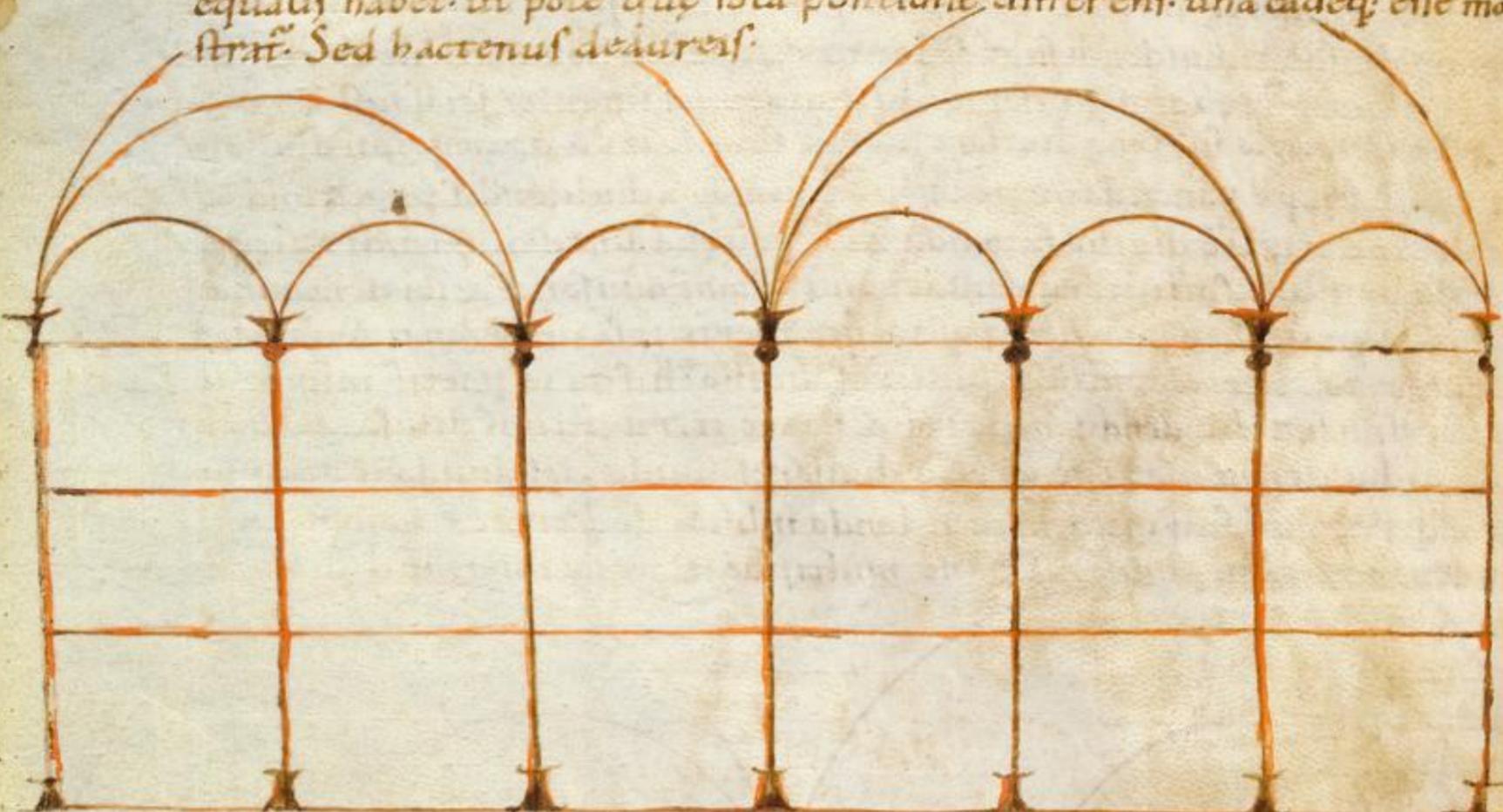
Quinta diuisio
 ubiq; seruati
 nominatoris po
 diuisorū diuiden

Quarta diuisio aurearū supis & inferi oposita
 nom̄ habet. quia nec diuisore nec diuidendū simplicē tenet. s; aut diuiden-
 dis diuisores numero s̄ eq̄les. aut aliquē illis existunt pauciores. Si ḡ di-
 uidendi diuisorib; in hisdē lineis s̄ subpositi. uide q̄tiens ultim diuisor in q̄n-
 titate consistat diuidendi subt̄ se locati. & tantā denominationē de eo memora
 accipe. quantā reliquis diuisorib; ad diuidendos singulos scias sufficere.
 Que denominatio sub p̄mo diuisore uersū singulares q̄cumq; ipsi diuisorē
 trahant̄ semp̄ ē ponenda. & p̄tā reliq̄ diuisorū ad diuidendos p̄t̄ ultimū cui
 denominatio ipsa ē diuisio facienda. Si ū p̄ aliquā lineas diuidendi s̄ alteri-
 orēs app̄is lineis ad ultimū diuidendū trahant̄ diuisores. & ibi denomi-
 natione accepta. in locoq; iā dicto posita. q̄ta fuerit ipsa denominatio. tota fiat
 diuidendos t̄ remanentiū p̄ diuisores diuisio. Hisc̄ta iā pactis. inspicere di-
 uisores an sint diuidendis minores. & si iā s̄ iterū ultimū diuisor ad diuiden-
 do t̄ adiu denominationē q̄ reliq̄ diuisores diuidendos diuidant accipiat.
 q̄ usq; retro cū suis incedens diuidendo in lineā de q̄ tract̄ ē ueniat. Tunc
 p̄ denominationē diuisores fiant multiplicati. & sic informē diuidendi.

Quinta diuisio hunc quartę p̄mā similis existat. quia sibi parē ordi-
 nē ubiq; seruat indiuisorū scilicet & diuidendos eq̄li locatione inde
 nominationis positione. in diuidendos diuisione & reformatione. Sola ū
 diuisorū diuidendosq; subpositorū statione distare noscit. & ideo de in-

termillis arcub; uel de interruptis hec diuisio dr. quia ita disiuncti diuisores cū diuidendis sub se positus locant. ut inter eos medius arcuū spatius uacuis merito ista diuisio de interruptis uocet. Ceterū priori in omnib; equalis habet. ut pote que sola positione differens. una eadeq; esse monstrat. Sed hactenus de aureis.

Nunc sequenti ordine aliq; dicam de ferreis. He nāq; similit̄ quinariorum uero gaudent hisdemq; uocabulis ut pores fulgent. harū p̄ma que & simplex diuisorē ac diuidendū simplicē tenebit. s; sub diuisore p̄p̄ria sēp̄ differentia iacebit. quā ē sequent̄ inquir̄t quociens diuisor̄ indiuidendo ē t̄neat. In qua cūq; autē linearū si uē singulariū t̄ decenoz. aut centenoz. diuisor sit positus. nūquā sub ipso. s; aut in decenis t̄ centenis siue millenis sēp̄ ī ulteriore linea ponet̄ diuidendus. ipse ū diuisor eū differentia sua ad denariū numerū sēp̄ excreseat. & nec ultra neq; infra eū exuberet t̄ deficiat. Sunt autē hi diuisores qui p̄p̄. s; sēp̄ differentis debent ēē maiores. v. vi. vii. viii. he sunt quoq; differentie ad denariū ex plenā diuisorib; apte. v. iiii. iii. ii. scilicet ut v. p̄ differentia q̄nario. iiii. p̄nario. iii. p̄septenario. ii. p̄octonario. unius uero nouenariū unq; ex quib; unius quantitas denariū nascit̄. His ḡ edoc̄. unde quotus sit diuidendus & totā denominationē sub illo collocat̄ illāq; de hinc obli que trahendo ī t̄riorē lineā secunda. Cū ipsa quoque denominatione multiplicata diuisoris differentia. & si ea illa multiplicatione articulus creuerit indiuidendi illū pone lineā.

PROLOGVS LIBRI
 EDIT PARISIENSIS
 in greco cohortari
 et investigandi di
 nes abici rationes p̄p̄
 p̄ adno papa q̄r̄ b̄co
 Bonus hic q̄d labor
 s̄d ut uideret. q̄ in r̄
 Parturiant montes. n̄
 me ē ponū ē dignū ē
 certū ē n̄ utrū sit dif
 Nā neq; t̄ uolenti ab n̄
 uir̄. ut ante sperent
 erant quorundā in p̄b
 libetina. q̄q. q̄d asse
 n̄ omittunt. Quos eq; c
 in uide luore me cog
 tā. q̄ l̄ tu queneran
 cū suē caude. acules
 p̄fient. Hoc autē aut si
 ne fastidiosis eibū ing
 dū. eq; q; uices. aspecu
 fingere. In c̄i. lib. I
 t̄r̄ glaucopuluerē sol
 Sēp̄ nondū eo celsitud
 Iq; modis ad p̄sentis
 p̄tū ē diligēt̄ p̄p̄
 t̄r̄ p̄nā. f̄nciarū mir
 p̄nā. & t̄nā. hec cer
 centus in emisperi n̄
 asperat. S; & eas de
 exmpl̄. p̄t̄nā. t̄nā
 aut̄. sic coplerant. de
 s̄d. curā tenet. am
 lo p̄redunt omiū nū
 l̄nā. caractere uniat
 uno manebit cōphens
 r̄. in centis milleno